

SOpHiSM

SOpHiSM:

**ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ
ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ**

**Οδηγός για δημοσιογράφους για την αντιμετώπιση της
ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο**

Περιγραφή Προγράμματος SOpHiSM

Αρ. Συμφωνίας Επιχορήγησης: 875422

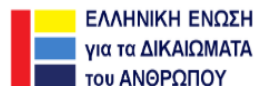
Ακρωνύμιο:	SOpHiSM
Τίτλος:	Μία απάντηση στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο μέσα από την ενίσχυση της υψηλής ποιότητας επαγγελματικής δημοσιογραφίας και της δημοσιογραφίας των πολιτών
Ημερομηνία Έναρξης:	01/03/2020
Διάρκεια:	20 μήνες

Εταίροι

ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (ΚΕΣΔ),
Συντονιστής

Ελλάδα

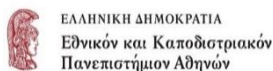
Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
(ΕΕΔΑ)

Ελλάδα

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας (UNIC)

Κύπρος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)

Ελλάδα

Το παρόν έγγραφο χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια (2014-2020). Το περιεχόμενο του παρόντος εκφράζει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και είναι αποκλειστική ευθύνη τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αποδέχεται καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SOPHISM

Το πρόγραμμα **SOPHISM** επιχειρεί να συμβάλει ενεργά στην αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος, χρησιμοποιώντας τα υπάρχοντα διεθνή πρότυπα και εργαλεία, καθώς και τις απόψεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων (νέων δημοσιογράφων, φοιτητών δημοσιογραφίας, πολιτών δημοσιογράφων και ΜΚΟ).

Στόχος του έργου είναι:

- η υποστήριξη της υψηλής ποιότητας δημοσιογραφίας στην Ελλάδα και την Κύπρο μέσω της ενίσχυσης των δεξιοτήτων των φοιτητών δημοσιογραφίας, των νέων δημοσιογράφων, των bloggers και ατόμων με επιρροή στα κοινωνικά δίκτυα,
- η συμβολή στα υπάρχοντα δεδομένα σχετικά με τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο στην Ελλάδα και την Κύπρο,
- να βελτιώσει την παιδεία των ατόμων που ασχολούνται στον χώρο των μέσων επικοινωνίας, να αντιμετωπίσει και να παράξει μηνύματα κατά της ρητορικής μίσους·
- να δημιουργήσει εργαλεία που θα αναδείξουν τις ιδιαιτερότητες της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο στις συμμετέχουσες χώρες.

Επιπλέον, το έργο στοχεύει να ευαισθητοποιήσει το ευρύ κοινό σχετικά με τις προκλήσεις της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση της ρητορικής μίσους στη διαδικτυακή δημοσιογραφία και στην προώθηση δημοσιογραφικού περιεχομένου που θα είναι ακριβές και αληθές.

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

Σκοπιμότητα δημιουργίας του Οδηγού

Η δημοσιογραφία ως λειτουργήμα ή ως επάγγελμα διαδραματίζει ένα πολύ ουσιαστικό ρόλο στο κοινωνικό γίνεσθαι. Ελέγχοντας τις αποφάσεις των κρατούντων, ασκώντας κριτική, αποκαλύπτοντας σκάνδαλα, δίνοντας λόγο στον πολίτη, στην πράξη κι όχι στη θεωρία, εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον. Ταυτόχρονα η δημοσιογραφία είναι δύναμη, είναι εξουσία, είναι μέσο διαμόρφωσης κοινής γνώμης, εργαλείο ελέγχου τάσεων και συμπεριφορών του κοινωνικού συνόλου.

Η ρητορική μίσους αποτελεί φαινόμενο επίκτητης κοινωνικής συμπεριφοράς, πολιτική πράξη με συγκεκριμένο ιδεολογικό, ρατσιστικό περιεχόμενο.

Αν για την εμφάνιση, διείσδυση και καλλιέργεια της ρητορικής μίσους μέσα στην κοινωνία καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει, μεταξύ άλλων, και μια σημαντική μερίδα του δημοσιογραφικού κόσμου, η οποία στον δημόσιο της λόγο συνειδητά, αλλά κυρίως ασυνείδητα χρησιμοποιεί ρατσιστική, ξενοφοβική φρασεολογία, τότε πρέπει να θεωρείται αυτονόητο πως για τον περιορισμό και τον εξοστρακισμό της ρητορικής μίσους από την κοινωνική σφαίρα, ο δημοσιογραφικός κόσμος μπορεί να συμβάλει τα μέγιστα.

Η ρητορική μίσους αποτελεί επίθεση σε άτομα που συνήθως είναι ευάλωτα και καλλιεργεί το έδαφος για εντάσεις, ακόμα μεγαλύτερη ανισότητα και συχνά βία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης θεωρεί ότι η ρητορική μίσους αποτελεί απειλή για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, η οποία επισημαίνει ότι η χρήση ρητορικής μίσους μπορεί να αντικατοπτρίζει ή να προάγει την αδικαιολόγητη υπόθεση ότι ο/η χρήστης της είναι κατά κάποιο τρόπο ανώτερος-η από ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων που στοχοποιείται με αυτόν τον τρόπο. Η χρήση ρητορικής μίσους μπορεί να έχει ως στόχο την υποκίνηση ή ευλόγως αναμένεται ότι θα έχει ως αποτέλεσμα την υποκίνηση άλλων σε διάπραξη βιαιοπραγιών, εκφοβισμού, εχθρότητας ή διακρίσεων εις βάρος εκείνων που στοχοποιούνται από αυτήν.

Σε μια εποχή λοιπόν που η διεθνής κοινότητα δίνει τόση μεγάλη σημασία στο συγκεκριμένο αντικοινωνικό φαινόμενο, σε μια εποχή όπου ο δημοσιογραφικός λόγος κατακλύζεται από μηνύματα που περιέχουν ρητορική μίσους, η διαμόρφωση ενός οδηγού που θα βοηθάει τους λειτουργούς των ΜΜΕ να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν τη χρήση ρητορικής μίσους στα μηνύματα τους, κρίνεται κάτι περισσότερο από αναγκαία. Στα χέρια κάθε επαγγελματία δημοσιογράφου, φοιτητή δημοσιογραφίας, αλλά και πολίτη – δημοσιογράφου που επιδιώκει την επιμόρφωση του γύρω από θέματα ρητορικής μίσους, ο συγκεκριμένος Οδηγός προσφέρει χρήσιμες και αναγκαίες πληροφορίες. Υιοθετώντας το περιεχόμενο του, ο λειτουργός των Μέσων μπορεί να βοηθήσει στον περιορισμό της εξάπλωσης και αναπαραγωγής της ρητορικής μίσους μέσα στην κοινωνία.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ;

Σύμφωνα με την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (1997, σελ. 2): «Ρητορική μίσους ή μισαλλόδοξος λόγος νοείται κάθε μορφή έκφρασης που διαδίδει, υποκινεί, προωθεί ή δικαιολογεί το ρατσιστικό μίσος, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό ή άλλες μορφές μίσους που βασίζονται στη μισαλλοδοξία, συμπεριλαμβανομένων αυτής που εκφράζεται μέσω του επιθετικού εθνικισμού και εθνοκεντρισμού, των διακρίσεων και της εχθρότητας κατά των μειονοτήτων, των μεταναστών και των ανθρώπων με καταγωγή από την αλλοδαπή». Ο όρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει ιδιαίτερα υβριστική, έως και απειλητική συμπεριφορά, καθώς και σχόλια που είναι συνήθως προσβλητικά. Από την πλευρά της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) (2015, σελ. 3), προσθέτει ότι η ρητορική μίσους πρέπει να γίνει κατανοητή ως η υπεράσπιση, προώθηση ή υποκίνηση, υπό οποιαδήποτε μορφή, της δυσφήμισης, του μίσους ή της εξύβρισης ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων, καθώς και κάθε παρενόχληση, προσβολή, χρήση αρνητικών στερεοτύπων, στιγματισμό ή απειλή σε σχέση με αυτό το άτομο ή την ομάδα ατόμων και την αιτιολόγηση όλων των προηγούμενων μορφών έκφρασης, με βάση την φυλή, το χρώμα, την καταγωγή, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, την ηλικία, την αναπηρία, τη γλώσσα, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, το κοινωνικό ή το βιολογικό φύλο, την ταυτότητα φύλου, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και άλλα προσωπικά χαρακτηριστικά ή καταστάσεις. Η ρητορική μίσους μπορεί να λάβει τη μορφή της δημόσιας άρνησης, της υποβάθμισης, της δικαιολόγησης ή της επιδοκίμασας εγκλημάτων γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας ή εγκλημάτων πολέμου, που έχει διαπιστωθεί από δικαστήρια ότι έχουν συμβεί και της εξύμνησης ατόμων που έχουν καταδικαστεί για τέτοια εγκλήματα.

Η ρητορική μίσους βρίσκεται σε ένα πολύπλοκο άξονα μαζί με την ελευθερία έκφρασης (ατόμου, ομάδας) και την έννοια των δικαιωμάτων, καθώς και τις έννοιες της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της ισότητας. Ο ορισμός αυτός συχνά αμφισβητείται. Στην εθνική και διεθνή νομοθεσία, η ρητορική μίσους αναφέρεται σε εκφράσεις που υποστηρίζουν υποκίνηση βλάβης (ιδιαίτερα, διάκριση, εχθρότητα ή βία) βάσει των στόχων ταυτίζεται με μια συγκεκριμένη κοινωνική ή δημογραφική ομάδα. Μπορεί να περιλαμβάνει, αλλά δεν περιορίζεται σε, ομιλία που υποστηρίζει, απειλεί ή ενθαρρύνει βίαιες πράξεις. Για ορισμένους, ωστόσο, η έννοια επεκτείνεται επίσης σε εκφράσεις που προάγουν ένα κλίμα

προκατάληψης και μισαλλοδοξίας ενώ αυτό μπορεί να πυροδοτήσει στοχευμένες διακρίσεις, εχθρότητα και βίαιες επιθέσεις.

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ ΩΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΟ

Η δημοσιογραφική δεοντολογία και οι Κώδικες Δημοσιογραφικής Συμπεριφοράς προτάσσουν την ανάγκη σεβασμού της διαφορετικότητας. Η ανοχή, ο σεβασμός, αλλά και η υπεράσπιση του διαφορετικού, όποια μορφή κι αν παίρνει, θεωρείται κριτήριο αξιολόγησης της ποιότητας του δημοσιογραφικού λόγου και συνάμα έκφραση δημοσιογραφικού πολιτισμού. Η ρητορική μίσους θεωρείται δημοσιογραφικό και δεοντολογικό ασυμβίβαστο. Η Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων αποδοκιμάζοντας τη ρητορική μίσους, καλεί τους δημοσιογράφους να μην ενθαρρύνουν τη διάδοση του λαϊκισμού, θεωρώντας ότι αυτή η συμπεριφορά βλάπτει την ποιότητα της πληροφόρησης.

Το άρθρο 4 του Κώδικα Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των Δημοσιογράφων – Μελών της ΕΣΗΕΑ τονίζει ότι είναι ανεπίτρεπτη η “παρουσίαση προσώπων με τρόπο ο οποίος μπορεί να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση, ή τις δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος τους από μέρος του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή αναπηρίας, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος. Δεν επιτρέπεται η προβολή μειωτικών, ρατσιστικών, ξενοφοβικών ή σεξιστικών μηνυμάτων και χαρακτηρισμών καθώς και μισαλλόδοξων θέσεων και γενικά δεν πρέπει να θίγονται εθνικές και θρησκευτικές μειονότητες και άλλες ευάλωτες ή ανίσχυρες πληθυσμιακές ομάδες”.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Κυπριακής Επιτροπής Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας καλεί τους δημοσιογράφους να αποφεύγουν “οποιαδήποτε ενέργεια που εμπεριέχει στοιχεία προκατάληψης με βάση τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, την περιουσία, την καταγωγή, την ηλικία, το φύλο και το προσωπικό καθεστώς, περιλαμβανομένης της φυσικής ή διανοητικής ασθένειας ή αναπηρίας”. Περαιτέρω ο Κώδικας απαγορεύει ως ανεπίτρεπτο “τον χλευασμό, τη διαπόμπευση και το διασυρμό ατόμων ή ομάδων. Η πρόνοια αυτή καλύπτει άτομα και ομάδες ή υποομάδες ανθρώπων με διαφορετικά φυλετικά, εθνικά, γλωσσικά και

θρησκευτικά χαρακτηριστικά, καθώς και χαρακτηριστικά που ανάγονται στο προσωπικό καθεστώς, περιλαμβανομένων προσωπικών στοιχείων και χαρακτηριστικών. Οι πιο πάνω ιδιότητες ανάγονται στο δικαίωμα της διαφορετικότητας του ατόμου, το οποίο πρέπει να αναγνωρίζεται εμπράκτως και να είναι σεβαστό από όλους”.

Εκ πρώτης όψεως οι περιορισμοί που επιβάλλονται για διάδοση ρητορικής μίσους έρχονται σε αντιδιαστολή με το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης, όπως αυτό καθορίζεται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ωστόσο το ίδιο άρθρο σημειώνει ότι το δικαίωμα έκφρασης ενίοτε μπορεί να περιοριστεί προκειμένου να εξυπηρετηθεί το δημόσιο συμφέρον, τα ανθρώπινα δικαιώματα κ.ο.κ. Μια τέτοια περίπτωση, προφανώς, αποτελεί και η προστασία του κοινού από τη χρήση ρητορικής μίσους από πλευράς των λειτουργών των Μέσων. Τονίζεται ότι με αλληπάλληλες αποφάσεις του το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει δεχθεί ότι ο περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης μπορεί να θεωρηθεί αναγκαίος όταν άτομα διαδίδουν, προάγουν ή δικαιολογούν το μίσος με βάση τη μισαλλοδοξία (συμπεριλαμβανομένης της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας), υπό την προϋπόθεση ότι οι «διατυπώσεις», οι «προϋποθέσεις», οι «περιορισμοί» ή οι «κυρώσεις» που επιβάλλονται είναι ανάλογες προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό.

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΟΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΜΙΣΟΥΣ

Παράδειγμα δημιουργίας προκατάληψης από τα ΜΜΕ είναι η αναφορά στην εθνική και φυλετική προέλευση όταν αυτές οι ιδιότητες δεν συνιστούν ουσιώδες στοιχείο της είδησης. Η πρακτική αυτή παρατηρείται κατά κύριο λόγο σε ειδήσεις που αναφέρονται σε εγκλήματα ή αδικήματα ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο αντανakλούν αρνητικά σε άτομα ή ομάδες, στις οποίες η εθνική και φυλετική προέλευση ή απλώς και το γεγονός ότι ο δράστης ή το θύμα δεν είναι αυτόχθονες αναδεικνύονται σε πρωτεύον στοιχείο της είδησης. Αντίθετα η ιδιότητα κάποιου ως αυτόχθονας δεν θεωρείται, σε ανάλογες περιπτώσεις, στοιχείο της είδησης και δεν αναφέρεται σχεδόν ποτέ. Η πρακτική αυτή συμβάλλει στη δημιουργία αισθημάτων ξеноφοβίας, εχθρότητας, απέχθειας και μη ανοχής προς τους ξένους. Κατά ανάλογο τρόπο παραβιάζονται συχνά άλλα δικαιώματα των μεταναστών, τα οποία τυγχάνουν σεβασμού όταν πρόκειται για αυτόχθονες πολίτες.

Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας, η δημοσίευση φωτογραφιών κατά τη σύλληψη ή η μεταφορά τους στο δικαστήριο, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και η αποκάλυψη προσωπικών τους δεδομένων. Πολλές φορές δημοσιεύονται και μεταδίδονται ξενοφοβικές δηλώσεις επειδή σε αρκετές περιπτώσεις προέρχονται από τα χείλη επωνύμων, όπως συνέβη πολλές φορές σε ζωντανές συζητήσεις ή δηλώσεις σε τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς ή προβάλλονται αβασάνιστα ισχυρισμοί που διατυπώνονται από το κοινό, συνήθως χωρίς αντίλογο ή την άλλη οπτική. Συχνά οι δημοσιογράφοι συνδέουν μετανάστες και πρόσφυγες με τρομοκρατικές οργανώσεις, τους θεωρούν απειλή για την καθαρότητα του έθνους και με διάφορα λεκτικά ή άλλα σχήματα καλλιεργούν αισθήματα ανασφάλειας ανάμεσα στους αυτόχθονες πολίτες χωρών που δέχονται τα μεταναστευτικά ρεύματα. Σοβαρά λάθη γίνονται και σε ό,τι αφορά τους ορισμούς που χρησιμοποιούν τα Μέσα και οι λειτουργοί τους. Για παράδειγμα η συλλήβδην αναφορά σε αλλοδαπούς, συχνά με τον όρο *λαθρομετανάστες* ή *παράνομοι μετανάστες* και η αβασάνιστη προβολή ατεκμηρίωτων και εν πολλοίς αβάσιμων ισχυρισμών συνιστά χείριστη πρακτική.

Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί, μερίδα λειτουργών του Τύπου αντιμετωπίζει με τρόπο υποτιμητικό άτομα που προέρχονται από πληθυσμιακές μειονότητες (π.χ. Ρομά), όπως και άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Επίσης, αρκετοί λειτουργοί των Μέσων νιώθουν αμήχανα όταν ασχολούνται με θέματα που αφορούν μη αρτιμελή άτομα (ΑΜΕΑ), όπως γενικότερα με άτομα που παρουσιάζουν ορισμένες ιδιαιτερότητες. Η αμηχανία με την οποία οι λειτουργοί των Μέσων ενημέρωσης προσεγγίζουν θέματα και αντιμετωπίζουν γενικά άτομα με ιδιαιτερότητες, μαρτυρά τη δυσκολία που εξακολουθεί να υπάρχει για πλήρη αποδοχή της διαφορετικότητας. Η δυσκολία αποδοχής του διαφορετικού, η αμηχανία, ενίοτε και οι ενοχές που μπορεί να νιώθει ένας πολίτης για τον τρόπο που η κοινωνία συμπεριφέρεται απέναντι στις μειονότητες πάσης φύσεως, οδηγεί τους δημοσιογράφους στην επιστράτευση επιθέτων, χαρακτηρισμών και γενικά λεκτικών σχημάτων που εστιάζουν την προσοχή του δέκτη του μηνύματος στο στοιχείο της διαφορετικότητας, κάτι που επίσης πρέπει να αποφεύγεται.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΙΣ ΠΙΟ ΔΗΜΟΦΙΛΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Από πολλές απόψεις, το Διαδίκτυο είχε θετική επίδραση στην κοινωνία. Για παράδειγμα, μας βοηθά να επικοινωνούμε εύκολα και να μοιραζόμαστε γνώσεις για όλα τα είδη σημαντικών θεμάτων αποτελεσματικά: από τη θεραπεία μιας ασθένειας έως την ανακούφιση από καταστροφές. Ωστόσο, το Διαδίκτυο έχει διευρύνει επίσης τις πιθανότητες βλάβης. Το να είμαστε σε θέση να επικοινωνούμε με ένα μαζικό κοινό σημαίνει ότι έχει αλλάξει επίσης ο τρόπος με τον οποίο ασχολούμαστε με την πολιτική, τις δημόσιες υποθέσεις και ο ένας με τον άλλον. Μηνύματα μίσους και υποκινήσεις στη βία διαχέονται και ενισχύονται στα κοινωνικά μέσα με τρόπους που δεν ήταν προηγουμένως δυνατοί.

- Μέσω πλατφορμών μέσων κοινωνικής δικτύωσης (όπως Facebook, Twitter, YouTube, Instagram και Snapchat), 3,19 δισεκατομμύρια χρήστες συνομιλούν και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους δημιουργώντας και μοιράζοντας περιεχόμενο.

- Το επιχειρηματικό μοντέλο των περισσότερων εταιρειών μέσων κοινωνικής δικτύωσης βασίζεται στην προσοχή, και δεδομένου ότι η προσβλητική ομιλία προσελκύει συχνά την προσοχή, μπορεί να γίνει πιο ακουστική στα κοινωνικά μέσα από ό, τι στα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

- Η ρύθμιση της επιβλαβούς ομιλίας σε διαδικτυακούς χώρους απαιτεί τη διαχωρισμό μεταξύ της νόμιμης ελευθερίας του λόγου και της ρητορικής μίσους.

- Ένας από τους κινδύνους της ρύθμισης της ρητορικής μίσους στο Διαδίκτυο είναι ότι θα γίνει πρόσχημα για κατασταλτικά καθεστώτα για περαιτέρω περιορισμό των δικαιωμάτων των πολιτών τους.

- Η εποχή των ψηφιακών μέσων επέτρεψε την κοινή χρήση διαδικτυακού λόγου και περιεχομένου ανώνυμα και συχνά χωρίς δεύτερη σκέψη για τις συνέπειες. Ενώ η πράξη δημοσίευσης στο διαδίκτυο είναι στιγμιαία, οι μηχανισμοί που έχουν σχεδιαστεί για τη ρύθμιση της ομιλίας είναι συχνά δυσκίνητοι και αργοί.

- Η ταχύτητα και η τεράστια ποσότητα περιεχομένου, καθώς και η έλλειψη συντακτικής εποπτείας καθιστούν τις πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης μια ιδιαίτερη πρόκληση για τις ρυθμιστικές αρχές.

Όπου είναι δυνατόν, προσπαθήστε να συγκεντρώσετε αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό θα βοηθήσει σε οποιαδήποτε έρευνα εάν αποφασίσετε να αναφέρετε στην αστυνομία ή σε έναν από τους άλλους πιθανούς οργανισμούς υποστήριξης που αναφέρονται παρακάτω. Ο καλύτερος τρόπος για να συλλέξετε αποδεικτικά στοιχεία για το διαδικτυακό μίσος είναι να τραβήξετε στιγμιότυπα οθόνης των αναρτήσεων ή των μηνυμάτων ή/και να αποθηκεύσετε τον σύνδεσμο της ιστοσελίδας, εάν χρειάζεται (για παράδειγμα σε μια ιστοσελίδα ή στο YouTube). Μόλις εξασφαλίσετε τα αποδεικτικά στοιχεία, έχετε μερικές επιλογές όπως οι παρακάτω:

- Χρησιμοποιήστε τις λειτουργίες "Αναφορά" που είναι διαθέσιμες στους χρήστες της πλατφόρμας όπου έχετε δει τη ρητορική μίσους. Μπορούν να καταργήσουν την ανάρτηση,

να αναστείλουν τον λογαριασμό ή να κλείσουν τον λογαριασμό, εάν παραβιάζει τα "κοινωνικά πρότυπα" των πλατφορμών.

- Κάθε πλατφόρμα μέσω κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να έχει διαφορετικούς τρόπους για την αναφορά περιεχομένου μίσους. Αυτό θα πρέπει να επισημανθεί μέσω των πολιτικών, των εντύπων, των καταγγελιών ή των τμημάτων «Αναφορά προβλήματος».

- Συζητήστε τις επιλογές σας. Εάν δεν είστε βέβαιοι εάν το διαδικτυακό περιστατικό έχει παραβεί το νόμο και θέλετε πρώτα να μιλήσετε για αυτό με κάποιον άλλο, διαφορετικοί οργανισμοί μπορούν να προσφέρουν πληροφορίες, συμβουλές και υποστήριξη σε άτομα που πλήττονται από το Έγκλημα Μίσους στη χώρα σας. Τα περισσότερα από αυτά, θα λαμβάνουν αναφορές ανώνυμα αν δεν θέλετε να μοιραστείτε το όνομα ή τα προσωπικά σας στοιχεία.

- Προσπαθήστε να μιλήσετε με έναν έμπειρο δημοσιογράφο στα ψηφιακά μέσα.

- Αναφορά στην Αστυνομία. Εάν πιστεύετε ότι η ανάρτηση είναι εγκληματική, πολλές πλατφόρμες σας καθοδηγούν πώς να αναφέρετε το περιστατικό στην αστυνομία για ποινική έρευνα.

Σύνδεσμοι σχετικά με τον τρόπο αναφοράς ρητορικής μίσους σε διαφορετικές πλατφόρμες κοινωνικών μέσων

Facebook:

https://www.facebook.com/help/www/212722115425932?helpref=popular_topics

Tik Tok: <https://support.tiktok.com/en/search?searchTerm=report%20hate%20speech>

Twitter: <https://help.twitter.com/en/forms/safety-and-sensitive-content/abuse>

Kik: <https://www.kik.com/safety-center/>

Instagram: https://help.instagram.com/contact/584460464982589?helpref=faq_content

Tumblr: <https://www.tumblr.com/abuse>

Pinterest: <https://help.pinterest.com/en/article/report-something-on-pinterest#Web>

Whatsapp: <https://faq.whatsapp.com/general/security-and-privacy/staying-safe-on-whatsapp>

Youtube: <https://support.google.com/youtube/answer/2802027?hl=en>

SnapChat: <https://support.snapchat.com/en-US/article/report-abuse-in-app>

Ask.FM: <https://safety.ask.fm/safety-tools/>

Εκπαίδευση σχετικά με την ηθική των διαδικτυακών μέσων

Η αντιμετώπιση της φυλετικής ρητορικής μίσους ξεκινά από τη συνειδητοποίηση ότι ενώ η ελευθερία της έκφρασης είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, η εμφάνιση των κοινωνικών μέσων έχει δημιουργήσει πολλές πλατφόρμες για την παραγωγή, τη συσκευασία και τη διάδοση της ρητορικής μίσους.

Η εκπαίδευση σχετικά με την ηθική των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης πρέπει να επικεντρώνεται στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των δημοσιογράφων και στον ρόλο τους στη δημιουργία και την προώθηση ειρηνικών κοινωνιών.

Οι εμπειρίες των χρηστών στο διαδίκτυο μεσολαβούνται από αλγόριθμους που έχουν σχεδιαστεί για τη μεγιστοποίηση της αφοσίωσής τους, οι οποίοι συχνά προωθούν κατά λάθος ακραίο περιεχόμενο. Η ίδια τεχνολογία που επιτρέπει στα κοινωνικά μέσα να ενθαρρύνουν τους ακτιβιστές της δημοκρατίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ομάδες μίσους που επιδιώκουν να οργανώσουν και να στρατολογήσουν οπαδούς.

Πρόσθετα εργαλεία για να βοηθήσουν τους δημοσιογράφους να αναφέρουν ρητορική μίσους

Το **C.O.N.T.A.C.T** (Creating an Online Network, monitoring Team and phone App to Counter hate crime Tactics) είναι ένα έργο που υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και επικεντρώνεται στη ρητορική μίσους και στο έγκλημα μίσους ρατσιστικού, ξενοφοβικού, ομοφοβικού ή τρανσφοβικού χαρακτήρα. Το έργο περιλαμβάνει εταιρίες από Κύπρο, Δανία, Ελλάδα, Ιταλία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Ρουμανία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο. <http://reportinghate.eu/en/report-hate/>

Tackle Hate - digital guide

Ο παρών ψηφιακός οδηγός αντιπροσωπεύει ένα από τα κύρια αποτελέσματα της κοινής εργασίας της κοινοπραξίας του έργου με εκπροσώπους από την Ολλανδία (έργα CAAT), την Εσθονία (Nooguse Maja), την Ισπανία (Projuven) και τη Βουλγαρία (Alterntivi international), στο πλαίσιο του έργου «Tackle Hate». Όπως προαναφέρθηκε, στόχος του έργου είναι να παρέχει στους εργαζομένους της νεολαίας ενημερωμένες γνώσεις, εργαλεία και καλές πρακτικές προκειμένου να αντιμετωπίσουν και να αποτρέψουν τη ρητορική μίσους. <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/tackle-hate-digital-guide.2617/>

MANDOLA

Το project MANDOLA επιχειρεί να κάνει ένα τολμηρό βήμα προς τη βελτίωση της κατανόησής μας για τον επιπολασμό και τη διάδοση της διαδικτυακής ρητορικής μίσους και προς την ενδυνάμωση των απλών πολιτών να παρακολουθούν και να αναφέρουν ρητορική μίσους. <http://mandola-project.eu/>

HIT

Project

Το HIT project είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που παρέχει στους νέους γνώσεις και εργαλεία για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους προς τους μετανάστες και τις

μειονότητες. Με αυτά τα εργαλεία, μπορούν να εντοπίσουν και, στη συνέχεια, να αναφέρουν αυτές τις καταχρηστικές ομιλίες. <http://hitproject.eu/>

HateMeter

Το Project Hatemeter στοχεύει στη συστηματοποίηση, την αύξηση και την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με το αντι-μουσουλμανικό μίσος στο Διαδίκτυο, και στην αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των ΜΚΟ/Κοινωνία των Πολιτών στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της ισλαμοφοβίας σε επίπεδο ΕΕ, αναπτύσσοντας και δοκιμάζοντας ένα εργαλείο ΤΠΕ (δηλαδή, πλατφόρμα Hatemeter) που αυτόματα παρακολουθεί και αναλύει τα δεδομένα του Διαδικτύου και των κοινωνικών μέσων για το φαινόμενο και παράγει απαντήσεις και υποδείξεις με τη βοήθεια υπολογιστή για την υποστήριξη αντιπαραθέσεων και εκστρατειών ευαισθητοποίησης. <http://hatemeter.eu/>

Οδηγοί σχετικά με τον τρόπο ρύθμισης παραπληροφόρησης σε διάφορες πλατφόρμες κοινωνικών μέσων

Facebook: <https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#facebookSection>

Instagram:

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#instagramSection>

Youtube:

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#youtubeSection>

Twitter:

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#twitterSection>

Pinterest:

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#pinterestSection>

Reddit

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#redditSection>

Snapchat

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#snapchatSection>

Whatsapp

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#whatsappSection>

Tik Tok:

<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/#tiktokSection>

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ

- Κατά την προετοιμασία του δημοσιογραφικού μηνύματος καλό είναι να λαμβάνεται υπόψη το στοιχείο της διαφορετικότητας πολιτισμικής, φυλετικής, εθνικής, θρησκευτικής, κοινωνικής, γενετήσιας ώστε να προάγεται η αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των διαφορετικών ομάδων του πληθυσμού.
- Η αναφορά στην εθνική ή/και φυλετική προέλευση των ατόμων πρέπει να αποφεύγεται, εκτός κι αν αυτή συνιστά συστατικό στοιχείο της πληροφόρησης. Για παράδειγμα, αν σε μια είδηση κριθεί ότι δεν παίζει ρόλο η καταγωγή, δεν πρέπει να γίνεται αναφορά σε αυτήν είτε ο εμπλεκόμενος είναι αυτόχθονας είτε αλλοδαπός. Ειδικά σε περιπτώσεις εγκλημάτων ή αδικημάτων δεν πρέπει να γίνεται καθόλου αναφορά στο στοιχείο της εθνικής προέλευσης, της θρησκείας του υπόπτου ή των υπόπτων, αν αυτό δεν αποτελεί συστατικό και απαραίτητο στοιχείο του γεγονότος.
- Οι συγκυρίες της οικονομικής κρίσης και της μεγάλης ανεργίας δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για τη δημιουργία και διάδοση αισθημάτων ξενοφοβίας, ρατσισμού και εχθρότητας προς τους μετανάστες. Αυτό επιβάλλει στους λειτουργούς των ΜΜΕ να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όταν χειρίζονται ειδήσεις που αναφέρονται σε μετανάστες και ειδικότερα σε ότι αφορά σε αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες, θύματα εμπορίας ανθρώπων ή άλλες ομάδες. Οι λειτουργοί των Μέσων Ενημέρωσης οφείλουν να ενημερώνουν ορθά και σφαιρικά το κοινό, αναφέροντας για παράδειγμα την οικονομική συμβολή της ΕΕ για τη διαβίωση των προσφύγων. Συχνά οι δημοσιογράφοι δεν αναφέρονται καθόλου στις θετικές επιδράσεις που έχει η μετανάστευση, όπως είναι για παράδειγμα η κάλυψη αναγκών σε εργατικό δυναμικό, η ανανέωση του πληθυσμού, ο εμπλουτισμός του πολιτισμού των χωρών που δέχονται μετανάστες κοκ.
- Ο δημοσιογράφος οφείλει να σέβεται το τεκμήριο της αθωότητας και να μην δημοσιοποιεί στοιχεία που αναφέρονται στην ιδιωτική ζωή ή το προσωπικό καθεστώς των ιδίων ή μελών των οικογενειών των εμπλεκόμενων. Προσωπικά δεδομένα έχουν

όλοι, είτε είναι αυτόχθονες, είτε μετανάστες, είτε άτομα που ανήκουν σε κοινωνικές ή πληθυσμιακές μειονότητες.

- Κατά τη σύνταξη του δημοσιογραφικού μηνύματος καλό είναι να αποφεύγονται ιστοπεδωτικές, απόλυτες, μειωτικές εκφράσεις και χαρακτηρισμοί σε βάρος κυρίως ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, σε άτομα που δεν έχουν τη δυνατότητα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.
- Οι δημοσιογράφοι δεν αποκαλύπτουν την ταυτότητα αιτούντων άσυλο, προσφύγων, θυμάτων εκμετάλλευσης (victims of human trafficking), ακόμη και μεταναστών που επιλέγουν να μιλήσουν και να προβληθεί εικόνα τους, γιατί ενδεχομένως οι ίδιοι ή συγγενείς τους να αντιμετωπίσουν αντίποινα από τις Αρχές της χώρας τους ή από μη κρατικές, ακόμη και εγκληματικές οργανώσεις. Για τον ίδιο λόγο δεν πρέπει να προβάλλονται φωτογραφίες που παρουσιάζουν αιτούντες άσυλο και θύματα εκμετάλλευσης. Αν οι περιστάσεις επιβάλλουν τη δημοσίευση/προβολή, αυτή πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να μην καθιστά τα πρόσωπα αναγνωρίσιμα.
- Σε δημοσιογραφικά μηνύματα που αφορούν μετανάστες, είναι προτιμότερο να αποφεύγεται η χρήση τυποποιημένων φωτογραφιών αρχείου, π.χ. γυναίκες με φερετζέ, μαντήλα, άνδρες σε στάση προσευχής. Δεν είναι όλοι οι μετανάστες μουσουλμάνοι ή θρησκευόμενοι μουσουλμάνοι, ενώ τα στερεότυπα ενδέχεται να δημιουργήσουν αρνητικούς συνειρμούς.
- Όταν το μήνυμα αφορά περιπτώσεις γυναικών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να δημιουργείται η εντύπωση ότι οι γυναίκες αυτές εκδίδονται με τη θέλησή τους. Αντίθετα, πρέπει να τονίζεται ότι οι εν λόγω γυναίκες τυγχάνουν απάνθρωπης εκμετάλλευσης.
- Οι παρουσιαστές ραδιοφωνικών ή και τηλεοπτικών εκπομπών πρέπει να είναι έτοιμοι να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά, διαχωρίζοντας τη θέση τους, αν κάποιος από τους καλεσμένους, όποιος και να είναι αυτός, προβαίνει σε δηλώσεις που εμπεριέχουν το στοιχείο της εχθρότητας ή της προκατάληψης εναντίον αλλοδαπών ή ατόμων που ανήκουν σε κοινωνικές, πληθυσμιακές ή άλλες μειονότητες. Τέτοιες δηλώσεις πρέπει να αποδοκιμάζονται, ιδιαίτερα όταν προέρχονται από δημόσια πρόσωπα, από άτομα που κατέχουν θέσεις εξουσίας ή από άτομα που λόγω ιδιότητας ασκούν επιρροή στην κοινή γνώμη.

- Τα δημοσιογραφικά μηνύματα δεν πρέπει να στοχεύουν στον εντυπωσιασμό και στη δημιουργία συναισθημάτων φόβου, πανικού ή ανησυχίας για τις επιπτώσεις από τη μετανάστευση, εκτός και αν υπάρχει σοβαρή και βάσιμη τεκμηρίωση για τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς.
- Γενικότερα, η δημοσιογραφία δεν πρέπει να διαμορφώνει ειδησεογραφικά πλαίσια (frames) που να αξιοποιούν τη ρητορική μίσους, έμμεσα ή άμεσα, ως μέσο δραματοποίησης και κατ' επέκταση προσέλκυσης της προσοχής του κοινού.
- Όταν οι περιστάσεις επιβάλλουν τη δημοσιοποίηση δηλώσεων με δυσμενές περιεχόμενο για άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, πρέπει πάση θυσία να ικανοποιείται το δικαίωμα απάντησης. Ο δημοσιογράφος μεριμνά ώστε να δοθεί η δυνατότητα να ακουστεί η άλλη φωνή, η άλλη οπτική προσέγγισης των πραγμάτων.
- Δημοσιογράφοι που εργάζονται σε διαδικτυακές σελίδες πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί γιατί το διαδίκτυο παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για ρατσιστική ρητορική. Οι διαδικτυακές σελίδες πληροφόρησης φέρουν ευθύνη για ό,τι αναρτάται στο δικό τους χώρο και ως εκ τούτου οφείλουν να αφαιρούν αμέσως ρατσιστικά σχόλια από όποιον και αν προέρχονται.
- Όταν υπάρχει δυνατότητα, καλό είναι ο δημοσιογράφος να ζητά την συμβουλή εμπειρογνομόνων ή οργανώσεων που γνωρίζουν καλά τα θέματα μεταναστών, προσφύγων, αιτούντων άσυλο, θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκευτικών μειονοτήτων, ΑΜΕΑ κ.α. προκειμένου να μεταφερθεί στην κοινή γνώμη σαφείς και περιεκτικές πληροφορίες.
- Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να γνωρίζουν ότι η μετάδοση του HIV/AIDS δεν σχετίζεται αποκλειστικά με ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Μπορεί να συμβεί σε ζευγάρια του ίδιου ή διαφορετικού φύλου, γενικά σε οποιοδήποτε δεν λαμβάνει μέτρα προστασίας.

ΣΩΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Στην παρακάτω ενότητα περιέχονται ενδεικτικές αναφορές σε σωστή χρήση λέξεων και ορολογίας:

- Αιτών άσυλο είναι το άτομο που βρίσκεται έξω από την πατρίδα του και το οποίο έχει υποβάλει αίτηση για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας ή να τύχει κάποιου άλλου είδους διεθνούς προστασίας. Ο αιτών άσυλο, ανεξάρτητα από το αν εισήλθε στη χώρα χωρίς

έγγραφα ή με οποιοδήποτε άλλο παράτυπο τρόπο, έχει δικαίωμα να παραμείνει στη χώρα η οποία έχει ευθύνη να εξετάσει το αίτημα που έχει υποβάλει, μέχρι να ληφθεί η τελική απόφαση.

- Πρόσφυγας είναι άτομο στο οποίο έχει δοθεί το καθεστώς αυτό με βάση τη Συνθήκη της Γενεύης του 1951, την οποία έχουν προσυπογράψει 148 χώρες. Με βάση το Άρθρο 1 της Συνθήκης, πρόσφυγας είναι άτομο που «λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την ιθαγένεια ή της χώρας συνήθους διαμονής και δεν μπορεί, ή εξ αιτίας αυτού του φόβου, δεν επιθυμεί να απολαμβάνει της προστασίας της χώρας αυτής». Η ιδιότητα του πρόσφυγα μπορεί να χορηγηθεί στα άτομα που πληρούν τους πιο πάνω όρους.
- Δικαιούχος Επικουρικής Προστασίας είναι ιδιότητα που παραχωρείται σε αιτούντες άσυλο οι οποίοι δεν αντιμετωπίζουν κίνδυνο ατομικής δίωξης στη χώρα τους με βάση τη Σύμβαση της Γενεύης, αλλά δεν μπορούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους επειδή κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη - βασανιστήρια, θανατική ποινή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση, σοβαρή απειλή κατά της ζωής τους- λόγω συγκρούσεων ή γενικευμένης βίας.
- Θύμα εμπορίας ανθρώπων είναι το πρόσωπο που κάποιος το στρατολογεί, μεταφέρει, διακινεί, υποθάλλει, υποδέχεται με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσης. Η ύπαρξη (φαινομενικής) συναίνεσης εκ μέρους του θύματος δεν λαμβάνεται υπόψη όταν έχει χρησιμοποιηθεί κάποιο από τα παραπάνω μέσα.
- Οι όροι «παράτυπος μετανάστης» ή «μετανάστης χωρίς χαρτιά» οι οποίοι προκρίνονται τόσο από το Συμβούλιο, της Ευρώπης, την Ευρωπαϊκή Ένωση και από διεθνείς φορείς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφορούν τα άτομα τα οποία εισέρχονται ή διαμένουν σε μια χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ή ακόμη και μετά την έκδοση διατάγματος απέλασής τους.
- Μετανάστης είναι το άτομο που επιλέγει με δική του βούληση να αναζητήσει εργασία και καλύτερες συνθήκες ζωής σε άλλη χώρα. Σε αντίθεση με τον πρόσφυγα, η ζωή και η

ελευθερία του μετανάστη δε διατρέχει κίνδυνο και μπορεί να επιστρέψει στη χώρα του αν το θελήσει.

- Όταν γίνεται αναφορά σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα δεν χρησιμοποιούνται λέξεις όπως «ανήθικοι», «αμαρτωλοί», «λάγνοι», «αισχροί», «κολασμένοι». Συνήθως η χρήση των όρων αυτών έχει θρησκευτικό υπόβαθρο και χρησιμοποιούνται κυρίως από όσους ιερωμένους δεν αποδέχονται τη διαφορετικότητα σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό.
- Η χρήση ουσιαστικών όπως «αποκλίνοντες», «διαταραγμένοι», «δυσλειτουργικοί», «διεστραμμένοι», «άρρωστοι», «ανώμαλοι», «καταστροφικοί» στόχο έχουν να παρουσιάσουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα ως υπανθρώπους, ψυχικά ασθενείς ή ως κίνδυνο για την κοινωνία. Σημειώνεται ότι η αντίληψη πως το να είσαι ΛΟΑΤΚΙ είναι ψυχική διαταραχή έχει καταρριφθεί από επιστημονικές έρευνες.
- Τονίζεται πως η χρήση λέξεων με προσβλητικό περιεχόμενο, λέξεων με σεξιστικό υπόβαθρο που στόχο έχουν τη γελοιοποίηση, τον εξευτελισμό και την κακοποίηση ατόμων με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό αποτελεί ρητορική μίσους. Όταν γίνεται αναφορά σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι ορολογίες που προωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και όχι υβριστικοί προσδιορισμοί όπως “πούστης”, “πούστρα”, “αδερφή”, “ντιντής”, “νεράιδα”, “ντιγκιντάγκας”, “τοιούτος”, “από τους άλλους”, “shemale”, “τραβέλι”, “τραβεσί” κ.α.
- Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα φλερτάρουν δεν “παραπλανούν”, “παγιδεύουν”, “κοροϊδεύουν”, “προσποιούνται”, “παριστάνουν”, “υποκρίνονται για λόγους δημοσιότητας”, “μεταμφιέζονται” .
- Ομοφυλόφιλος/Gay είναι ο άνδρας που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από άνδρες. Λεσβία είναι η γυναίκα που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από γυναίκες.
- Αμφιφυλόφυλος/Bisexual είναι το άτομο το οποίο αισθάνεται σεξουαλική ή/και συναισθηματική έλξη για πάνω από ένα φύλο.
- Διεμφυλικός/Τρανς είναι τα άτομα που έχουν μια ταυτότητα φύλου, η οποία διαφέρει από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.
- Ασέξουαλ /Asexual είναι το άτομο που δεν βιώνει καμία ή βιώνει πολύ λίγη σεξουαλική έλξη. Ίντερσεξ /Intersex είναι τα άτομα που γεννιούνται με χαρακτηριστικά φύλου (όπως τα χρωμοσώματα, τα γεννητικά όργανα ή/και την ορμονική δομή) που δεν

ανήκουν αυστηρά σε αρσενικές ή θηλυκές κατηγορίες ή ανήκουν ταυτόχρονα και στις δύο. Πανσέξουαλ /Pansexual / Omnisexual είναι άτομα που έχουν ρομαντική, σεξουαλική ή συναισθηματική επιθυμία για άτομα ανεξαρτήτως ταυτότητας φύλου.

- Ομοφοβία είναι ο φόβος, αδικαιολόγητος θυμός, μισαλλοδοξία ή/και μίσος που απευθύνεται στην ομοφυλοφιλία
- Σεξισμός είναι οποιαδήποτε ενέργεια, χειρονομία, οπτική παρουσίαση, προφορικός ή γραπτός λόγος, πρακτική ή συμπεριφορά που βασίζεται πάνω στην ιδέα ότι ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων είναι ανώτερο-η λόγω του φύλου του(ς), που λαμβάνει χώρα στη δημόσια ή στην ιδιωτική σφαίρα, είτε διαδικτυακή είτε όχι.
- Άνθρωποι με μαύρο χρώμα, αποκαλούνται “μαύροι” ή αν είναι Αμερικανοί πολίτες, “αφροαμερικανοί”. Ο χαρακτηρισμός “έγχρωμος” αν όχι ρατσιστικός είναι λανθασμένος, αφού όλοι οι άνθρωποι έχουν χρώμα.

ΠΗΓΕΣ

1. Committee of Ministers of the Council of Europe (1997) <https://rm.coe.int/1680505d5b>
2. ECRI General Policy Recommendation NO. 15 on Combating Hate Speech (2015) <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01>
3. Διεθνής Ομοσπονδία Δημοσιογράφων. (<https://www.ifj.org/>)
4. Διεθνές Δίκτυο Μελετών Μίσους (<https://internationalhatestudies.com/>)
5. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (<http://rvrn.org/>)
6. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (<https://www.esamea.gr/>).
7. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας. Ρητορική μίσους και βία (<https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/hate-speech-and-violence>)
8. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων/Ρητορική Μίσους (https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ELL.pdf)
9. Κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ νέων Αθήνας (<https://www.colouryouth.gr/>)
10. Κυπριακή Επιτροπή Δημοσιογραφικής δεοντολογίας. (<http://www.cmcc.org.cy/>)
11. Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων –ΚΥΣΟΑ (<http://www.kysoa.org.cy/kysoa/page.php?pageID=3>).
12. Κώδικας επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων – μελών της ΕΣΗΕΑ (<https://www.esiea.gr/arxes-deontologias/>)
13. Συμβούλιο της Ευρώπης. Ρητορική μίσους (<https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/hate-speech>), (<https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign>)
14. Ύπατη Αρμοσσία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σε Ελλάδα και Κύπρο (<https://www.unhcr.org/gr/>), (<https://www.unhcr.org/cy/>)
15. Accept - LGBTI Cyprus (<https://www.acceptcy.org/el>)
16. Countering Online Hate Speech (2015) UNESCO (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233231>)
17. Countering Online Hate Speech (2015) UNESCO (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233231>)
18. Hate speech regulation on social media: An intractable contemporary challenge

[\(https://researchoutreach.org/articles/hate-speech-regulation-social-media-intractable-contemporary-challenge/\)](https://researchoutreach.org/articles/hate-speech-regulation-social-media-intractable-contemporary-challenge/)

19. How to Report Online Hate (<https://www.stophateuk.org/how-to-report-online-hate/>)
20. 5 ways to counter hate speech in the Media through Ethics and Self-regulation (<https://en.unesco.org/5-ways-to-counter-hate-speech>)
21. How to Filter Hate Speech, Hoaxes, and Violent Clips Out of Your Social Feeds (<https://www.consumerreports.org/social-media/combat-hate-speech-and-misinformation-on-social-media/>)
22. Council of Europe Reporting on Social Media platforms (<https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/reporting-on-social-media-platforms>)

Συγγραφείς:	Δρ. Γεώργιος Παυλίδης και Δρ. Δέσποινα Κοχλιού, Παναγιώτης Πιερρή
Ημερομηνία:	13/10/21
Έκδοση:	Τελικό
Τύπος	Δημόσιο έγγραφο
Τόπος	Λευκωσία